

Αυτιστικά παιδιά- παιδιά με χαρίσματα;

Ο Αυτισμός είναι μια γνωστή διαταραχή της ανάπτυξης, με ποσοστό εμφάνισης 1 στα 166 παιδιά. Η κυριολεκτική σημασία της έννοιας «αυτισμός» προέρχεται από την ελληνική λέξη «εαυτός» και δηλώνει την στροφή του παιδιού προς «απομόνωση» με τον εαυτό του. Σήμερα ο όρος «διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή (ΔΑΔ)» χρησιμοποιείται ως συνώνυμο του όρου αυτισμός και θεωρείται πιο κατάλληλος για την περιγραφή της συγκεκριμένης κατάστασης.

Ειδικότερα τα αυτιστικά παιδιά αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα στα διάφορα στάδια εξέλιξης τους. Η κλινική τους εικόνα μπορεί να ποικίλλει από άτομο σε άτομο, καθώς η απόκλιση τους από το φυσιολογικό εξαρτάται από παράγοντες όπως η ηλικία και η πνευματική ανάπτυξη του εκάστοτε παιδιού.

Οι τρεις πιο σημαντικοί τομείς που τα αυτιστικά παιδιά παρουσιάζουν σημαντικές δυσκολίες είναι α) η επικοινωνία, β) οι αμοιβαίες κοινωνικές συναλλαγές και γ) η φαντασία. Συγκεκριμένα στο **τομέα της επικοινωνίας** η συμπεριφορά τους ποικίλλει αξιοσημείωτα λόγω της διαφορετικής πνευματικής τους ανάπτυξης και της ηλικίας τους. Υπάρχουν παιδιά που δεν μιλάνε καθόλου και που δεν ξέρουν πως να επικοινωνήσουν, άλλα που απλώς αναφέρουν κάποιες διάσπαρτες λέξεις και άλλα που μιλούν και λένε ολόκληρες προτάσεις χωρίς όμως να κατανοούν την έννοια και τη σημασία όσων έχουν πει. Στη κατηγορία αυτή ανήκουν και τα παιδιά με σύνδρομο Asperger. Τα παιδιά αυτά αναπτύσσουν σχετικά καλά το γλωσσικό κώδικα και μπορούν να επικοινωνήσουν με τους άλλους, αλλά η συμπεριφορά τους γίνεται συνήθως προβληματική όταν προσεγγίζουν τους ανθρώπους με σκοπό την κοινωνική επαφή.

Στο **τομέα των κοινωνικών συναλλαγών** τα αυτιστικά παιδιά αντιμετωπίζουν κι εκεί σημαντικά προβλήματα. Συγκεκριμένα δείχνουν αδυναμία να συγκεντρωθούν και να εστιάσουν την προσοχή τους στα μάτια του άλλου όταν μιλάνε, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζουν πολλά προβλήματα μίμησης. Αυτό σημαίνει ότι δυσκολεύονται να μιμηθούν συμπεριφορές, εκφράσεις ή χειρονομίες άλλων προσώπων, γεγονός που τους δημιουργεί προβλήματα δημιουργίας φιλικών ή άλλων κοινωνικών σχέσεων. Η δυσκολία να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους και γενικά να συνδυάσουν ήχους, εικόνες ή ακόμα και χειρονομίες ή εκφράσεις προσώπου με συναισθήματα και σκέψεις είναι ιδιαίτερος εμφανής σ' αυτά τα παιδιά.

Τέλος ένας εξίσου σημαντικός τομέας που παρουσιάζεται ως αδύναμος είναι ο **τομέας της φαντασίας**. Αυτό σημαίνει ότι τα αυτιστικά παιδιά εμφανίζουν ελλιπές έως καθόλου ενδιαφέρον για το συμβολικό παιχνίδι. Το παιχνίδι τους και γενικά οι δραστηριότητές τους αποτελούνται συνήθως από στερεότυπες κινήσεις, δηλαδή ασχολούνται συνεχώς και με μανία με ένα συγκεκριμένο αντικείμενο. Τέλος αν κάποιος τύχει να προσπαθήσει να τους διακόψει ή να συμμετάσχει μαζί τους, αυτά αντιδρούν βίαια και παρορμητικά.

Γενικά τα παιδιά με αυτισμό έχουν μία διαφορετική κατανόηση και αντίληψη για τον πραγματικό κόσμο, κάτι που έρχεται σε αντίθεση με τον δικό τους φτιαχτό κόσμο. Γι' αυτό τον λόγο και η αντίδρασή- συμπεριφορά τους είναι εντελώς διαφορετική από τα παιδιά της ηλικίας τους με το ίδιο επίπεδο νοημοσύνης.

Συνοπτικά θα αναφέρουμε ότι οι λόγοι που γεννιέται ένα παιδί αυτιστικό είναι κατ' επί το πλείστον βιολογικοί/γενετικοί και σχετίζονται με κάποιες βλάβες/αλλοιώσεις στους εγκεφαλικούς ιστούς των παιδιών αυτών.

Η αξιολόγηση των αυτιστικών παιδιών γίνεται σύμφωνα με τα διαγνωστικά κριτήρια της Αμερικάνικης Ψυχιατρικής Εταιρείας (APA, 1994) κι είναι μια

διαδικασία εξαιρετικά δύσκολη, αφού πρέπει πρώτα απ' όλα να αποκλειστεί κάθε ενδεχόμενο ύπαρξης άλλης αναπτυξιακής διαταραχής ή σχιζοφρένειας.

Επειδή ο αυτισμός δεν είναι μία κατάσταση που θεραπεύεται, στόχος των εκπαιδευτικών είναι ένα αυτιστικό παιδί να ζει σ' αυτή την κατάσταση με όση περισσότερη αυτονομία. Γνωστές μέθοδοι παρέμβασης θεωρούνται το ABA (Applied Behavior Analysis) και το TEACCH (Πανεπιστήμιο North Carolina), που αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών ζωής του αυτιστικού παιδιού και της οικογένειάς του.

Κλείνοντας θα ήθελα να αναφέρω ότι τα παιδιά με αυτισμό έχουν τη δική τους προσωπική ταυτότητα όπως όλα τα άλλα παιδιά. Το γεγονός ότι αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε πολλούς τομείς της ανάπτυξης δεν παύει να σημαίνει ότι αυτά τα παιδιά δεν έχουν ιδιαίτερα χαρίσματα ή ταλέντα. Μάλιστα το ενδιαφέρον τους για μία δραστηριότητα μπορεί να κρατήσει έως και χρόνια, γι' αυτό και συχνά συναντάμε παιδιά με ιδιαίτερα καλλιτεχνικά χαρίσματα σε τομείς όπως η ζωγραφική, η γλυπτική ή η φωτογραφική μνήμη, που μπορεί ακόμα και να ξεπερνούν σε επίδοση παιδιά της ίδιας ηλικίας. Μερικοί διάσημοι αυτιστικοί είναι ο Alonzo Clemons (Αμερικανός-γλύπτης πλού) και ο Henriett Seth (Ούγγρος ποιητής και συγγραφέας).

Γεωργία Κριτσέλη, Ειδική Παιδαγωγός-Φιλολόγος, Μεταπτυχιακές Σπουδές στην Ειδική Αγωγή στο Πανεπιστήμιο του Leeds της Αγγλίας (MA in Special Educational Needs, University of Leeds, UK), e-mail: georgiakritseli@yahoo.gr